

Hvem har det sidste ord?

"Men når de siger til jer: Spørg dødemånerne og sandsigerne, som hvisker og mumler! – [så svar dem]: Skal et folk ikke søge sin Gud, eller skal man spørge de døde for de levende? 'Til loven og vidnesbyrdet!' – hvis de ikke siger dette, findes der ingen morgenrøde for dem" (Es 8,19-20, Schlachter, 2000, tysk bibeloversættelse).

Hovedtanke

I det nedskrevne Guds ord findes Helligåndens vigtigste vejledning for vores liv med Kristus.

Introduktion

I science fiction-serien Star Trek fra slutningen af 1960-erne (som netop er populær i Danmark igen) forekommer en figur ved navn Mr. Spock. På grund af hans manglende emotioner har han rollen som videnskabsingeniøren på rumskibet Enterprise. Han træffer udelukkende beslutninger på baggrund af fakta. Selv i kritiske situationer lader han sig ikke lede af følelser, men argumenterer absolut logisk og rationelt. Han legemliggør absolut objektivitet.

Lad os forestille os, at vi rent faktisk kunne træffe afgørelser og beslutninger uden subjektiv indflydelse – uden indflydelse af dybe følelser, etablerede traditioner, indtryksfulde erfaringer og uden at være præget af kulturen. Ville vi i så fald ikke nå frem til andre og forskellige fortolkninger, når vi læser Bibelen?

Spørgsmålet er hypotetisk, fordi ingen kan erkende og bedømme virkeligheden fuldstændig objektivt. Vi er alle mere eller mindre under indflydelse af samfund og kultur samt af traditioner, erfaringer og følelser. Derudover bliver det, som vi opfatter gennem stimulering af sansorganerne, først ved bearbejdningen i hjernen til erkendelser. Er en objektiv forståelse af Guds ord derfor overhovedet mulig?

Alle kristne kirker bygger deres trospunkter på Den hellige Skrift, dog på forskellig vis. Årsagen er at finde i de supplerende kilder for erkendelse, der har medindflydelse på udlægning af Bibelen: traditioner, erfaringer, kultur og fornuft. Hvilke af disse autoriteter har det afgørende ord for, hvordan vi tolker Bibelen? Den forrang, som indrømmes en eller flere af disse kilder, fører til meget forskellige prioriteringer og resultater, der er afgørende for hele den teologiske orientering i en kirke.

I denne uge undersøger vi, hvad der har medindflydelse på vores læsning og forståelse af Guds ord – og hvordan Den hellige Skrift alligevel kan være rettesnor for den enkeltes og menighedens liv.

Religiøse traditioner

Mark 7,1-13
1 Kor 11,2
2 Thess 3,6

**Hvad siger disse skriftsteder om "overleveringerne"?
Hvilke muligheder eller farer indebærer de?**

Baggrund

Ved *tradition* forstår man videregivelse eller overleveringer af bestemte handlingsmønstre, overbevisninger og trosforestillinger fra generation til generationer. Nogle kristne traditioner er opstået og begrundet ved at studere Skriften. På den måde har også senere generationer glæde af slægtens erkendelser.

Andre traditioner kommer i tidens løb i modstrid med Skriften og fortrænger Guds ord fra bevidstheden. Det var sket for de skriftkloge. Derfor betegnede Jesus de omtalte renhedspåbud som *deres egne overleveringer* (v. 9). Dermed undergravede de Guds bud og vendte dem om til det modsatte. På denne måde kunne man slippe af med den forpligtelse, som var nedfældet i loven, til at tage sig af sine forældre om nødvendigt.

På den anden side omtales traditioner også som positive, når Paulus roser korintherne for at holde fast ved overleveringerne og bebrejder thessalonikerne for, at nogle havde fjernet sig fra dem. Helt konkret handler det om hans forbillede i, at *Guds ord skal æres* (3,1), som viser sig i en eksemplarisk livsførelse.

Til fordybelse

Traditioner giver gentagne handlinger rutine og struktur. De hjælper med til at blive rodfæstet og spiller også en vigtig rolle i troen. Men traditioner indebærer også farer. De kan indtage Den hellige Skrifts plads og "sætte Guds ord ud af kraft" (Mark 7,13).

Bibelen står over alle og over alle traditioner. Selv gode traditioner, som er vokset frem på grund af erfaringer med Gud og hans ord, skal altid prøves med Skriftens målestok, om de svarer til Guds ords egentlige anliggende.

Til eftertanke

Hvordan skelner jeg mellem det forpligtende Guds ord og menneskelige (og kirkelige) traditioner?

Kulturelle præg

1 Kor 11,2-16

Hvordan blandes i dette eksempel kulturelle præg med teologisk argumentation?

Til fordybelse

Som *kultur* betegnes den måde, mennesker former deres liv på gennem regler og vaner, gennem teknologi, musik, sprog, tøj, moral, religion, lovgivning, uddannelse osv. Kulturelle præg er delvis meget forskellige fra kontinent til kontinent, fra land til land, men også inden for kommuner eller menigheder.

Disse præg har udviklet sig over lang tid og er under stadig forandring. Mennesket er et kulturskabende væsen (Kant). Noget af det er af individuel karakter, andre forhold forbinder grupper med hinanden. Meget af kulturel karakter er ydre træk, der kan falde helt forskellig ud (fx nederdele til kvinder i Danmark og kilter til mænd i Skotland). Men der findes også andre træk, som udtrykker moral, verdensanskuelse og tro.

Ved sidstnævnte kommer det hyppigt til konflikter i menigheden. Det gælder især, når det ikke er klart, eller når der opstår forskellige syn på, om det handler om ydre træk (hovedbeklædning, hårlængde) eller om et evig gyldigt guddommeligt bud. At det i Korinth ikke bare var et spørgsmål om mode eller kultur, bliver tydeligt, da Paulus henviser til skabelsesberetningen.

Til anvendelse

Vi lever alle i en bestemt kultur og er under dens indflydelse. Det former vores liv. Kulturelle faktorer har også uundgåelig indflydelse på vores forståelse af Bibelen, som på sin side taltes ind i en bestemt kultur, men ikke lader sig begrænse af den. Den står så at sige over enhver menneskelig kultur, som den kan forandre og korrigere.

Kristne bedømmer deres tids kulturelle udtryksformer i lyset af Guds ord. På dette grundlag vurderer de, hvordan klædning, musik, fritidsbeskæftigelse osv. kan være udtryk for deres tro og bidrage til at lade Guds vilje komme til udtryk.

Personlige erfaringer med Gud

ApG 9,3-6.22;
10,9-16.34

Hvilken virkning havde de personlige erfaringer med Gud hos Paulus og Peter?

Baggrund

Paulus og Peter var kendt med Skriften. Alligevel havde de stærke forbehold over for konkrete punkter. I første omgang var det umuligt for *Paulus* at anerkende Jesus som opfyldelsen af messiasløfterne fra Det Gamle Testamente. Derfor forfulgte han ubarmhjertigt hans tilhængere. For *Peter* var det utænkeligt, at Gud ikke gjorde forskel på mennesker, idet han var overbevist om, at Gud foretrak sit folk frem for andre. Derfor modsatte han sig evangeliets forkyndelse til mennesker af ikke-jødisk herkomst. Gud måtte overvinde disse indre forbehold (blokader) hos dem, fordi han ønskede, at de skulle udrette store ting for ham.

Paulus rystes i en sådan grad ved mødet med Jesus på vejen til Damaskus, at det får ham til at studere de gamle skrifter igen og til at tænke radikalt nyt. Derved opdager han ikke blot Jesus som Messias, men lærer også at dokumentere det på overbevisende måde for andre (9,22).

Peter konfronteres efter sit syn omgående med realiseringen af det himmelske budskab. Hos Kornelius forstår han nu et gammelt udsagn fra Skriften: at Gud "i et hvilket som helst folk tager imod den, der frygter ham og øver retfærdighed" (ApG 10,34-35; 5 Mos 10,17-19). I begge tilfælde kommer det til nye erkendelser på grund af mødet med Gud, som fører til et nyt syn på Skriften.

Til fordybelse

Tro er mere end viden og erkendelse. Det, vi oplever, præger også vores syn på Gud og hans ord. Erfaringer har indflydelse på følelser og overbevisninger. De er forbundet med utilstrækkelighedens og vildfarelsens risiko, når det drejer sig om at erkende Guds vilje (Matt 24,24). Gud leder os ikke bort fra Skriften gennem erfaringer, men til en dybere forståelse. Derfor bør de tolkes i lyset af udlægninger af Skriften, der er ledet af Ånden.

Til eftertanke

Hvordan kan jeg vurdere mine erfaringer i lyset af Guds ord?

Teologisk kompetence

ApG 4,1-11

Hvorfor stødte Peter og Johannes på så hård modstand hos præsterne og de skriftkloge?

Baggrund

Peter og Johannes prædiker på tempelpladsen efter den overraskende helbredelse af den lamme mand. Her konfronterer de tilhørerne med Jesus som den sande Messias. Præsterne, saddukæerne og tempelvagtens anfører reagerer foruroliget på spørgsmålet om, hvordan disse "lægfolk" er i stand til at helbrede, og med hvilken fuldmagt de gør det.

Idet han bekender, at helbredelsen var sket i den opstandne Jesus Kristi navn, sætter Peter spørgsmålstegn ved de skriftkloges teologiske kompetence. Ikke nok med, at han gør dem medansvarlige for Messias' død, han sætter også spørgsmålstegn ved, om deres udlægning er i overensstemmelse med Skriften. Deres status som skriftlærde tillader dog ikke, at de sår tvivl ved og da slet ikke indrømmer, at de skulle have en forkert forståelse af Skriften. Med trusler om straf og uden argumenter prøver de som forsvarsmekanisme at forbyde enhver yderligere forkyndelse "i Jesu navn" (v. 18).

Til fordybelse

Præster og saddukæere hørte med deres store faglige viden og rige erfaringer til jødedommens dannede og teologiske elite. På trods af det havde de en begrænset forståelse af Skriften og afviste alt, hvad der gik ud over den. Derfor holder de hårdnakket fast ved, at Jesus kom fra Nazareth i Galilæa, hvilket var i modstrid med deres forudfattede messiasforventninger. Dermed stod de i vejen for sig selv og Guds Ord.

Til anvendelse

Som "lægfolk" henvender vi os af gode årsager til "fagfolk" – kompetente læger, computerspecialister, håndværkere osv. Uddannede teologer, der kan læse Bibelen på kildeprogene og besidder en omfangsrig faglig indsigt, kan hjælpe med at forstå Bibelen bedre. Men også de kan tage fejl...

Til eftertanke

Hvor åben eller fastlåst er min forståelse af Bibelen? Kan det tænkes, at Skriften kan give mig ny indsigt?

Menneskelig fornuft

1 Kor 1,18-25
2 Kor 10,5

Hvilke begrænsninger findes der, når man prøver at fatte åndelig virkelighed alene med menneskelig fornuft?

Baggrund

Her handler det ikke om et emne i det teologiske yderområde, men om det centrale budskab i den kristne tro – forkyndelsen af frelsen ved korset. Kan dette budskab ikke forstås af alle mennesker med klar forstand? Jesus er Gud i menneskeskikkelse. Han blev korsfæstet stedfortrædende for menneskers skyld. Den, der har tillid til ham, antages af Gud og får evigt liv.

Men Paulus er bevidst om, at denne tilsyneladende klare sammenhæng ikke vil og kan være indlysende for den menneskelige fornuft. For ham selv var det i begyndelsen en skandale, at en korsfæstet forbryder skulle være Israels Messias. Derfor havde han forfulgt hans tilhængere med berettiget forargelse - og stod ikke alene med det. For troende jøder måtte en korsfæstet Jesus være vanvid! Det forekom dem helt utænkeligt, at korset skulle ophæve skellet mellem de udvalgte og de andre. For hedningene derimod lød det fuldstændig tåbeligt, at "frelseren" skulle dømmes til at dø på korset.

Til fordybelse

Den menneskelige fornuft er i sit væsen begrænset af det jordiske livs tænkning og erfaring. Derfor er den nødt til at betegne alt ud over dette som uforstandigt og ikke rationelt funderet – som dårskab, det pure opspind, ren spekulation eller stik imod al sund fornuft. Åndelige realiteter eller dimensioner unddrager sig rationel tænkning.

Til anvendelse

"Vi bruger ikke menneskelige metoder i den åndelige kamp, men Guds mægtige kraft, som kan nedbryde tankemæssige fæstningsværker og besejre imponerende argumenter og overmodige tanker, der går imod en sand forståelse af Gud. Vi tager den slags tanker til fange og fører dem ind i lydighed mod Kristus" (2 Kor 10,4-5, Bibelen på hverdagsdansk).

Til eftertanke

Har min fornuft til tider været en hindring for troen?

Det skrevne Guds ord

Joh 5,46-47; 7,38

Hvordan forholder tilliden til Skriften sig til troen på Jesus?

Baggrund

For Jesus var det afgørende spørgsmål: Hvad siger Skriften? Hvad har Moses skrevet, hvad står der i profetierne? Hvad er Guds vilje, som han lod sine sendebud skrive ned? Det er afgørende, om vi er parate til at lade Gud få vedvarende indflydelse på vores liv (Joh 7,17). Da kan Helligåndens ord være det grundlag for troen, som vi kan have tillid til. Egne erfaringer og erkendelser skubbes ikke til side, men prøves ved Guds ord og underlægges det. Den, der læser Bibelen på den måde, vil opdage, at Jesus Kristus – Guds ord i menneskelig skikkelse – står i fokus. Dette menneske vil opleve, at Skriften er Guds ord, som ønsker at nå os der, hvor vi er.

Til fordybelse

Indre indskydelser og spirituelle erfaringer, der er i modstrid med Bibelens budskab, kan ikke gøre krav på at være forpligtende. Den, der sætter dem i stedet for det skrevne ord, lytter ikke til Guds Ånd. Bibelen er den højeste autoritet for den kristnes tro og liv. Ånden virker i samklang med og gennem Skriften.

”Gennem Skriften taler Helligånden til os og indprenter os sandheden. På denne måde afslører og udrydder den fejltagelser. Ved sandhedens Ånd, der virker gennem Guds ord, underlægger Kristus sig sit udvalgte folk“ Ellen White, *Jesu liv*, s. 592).

Resumé

Tradition, kultur, erfaring, faglig viden og fornuften ledsager os, når vi læser Bibelen. Det afgørende spørgsmål er: Hvilken kilde til erkendelse har det sidste ord? For kristne, der er adventister, er Bibelen den ypperste målestok, med hvilken alle religiøse krav på sandhed bør måles.

Spørgsmål til drøftelse

Udgangspunkt

1. Vi er præget af kulturen, forskellige traditioner, erfaringer og overbevisninger.

Hvordan kan der med disse forudsætninger opnås en fælles forståelse af Bibelen?

Supplerende spørgsmål

2. "Hvad du har arvet af dine fædre, skal du selv erhverve for ret at besidde det" (Goethe).

Hvad kan dette udsagn betyde i praksis for vores måde at gå til Bibelen på?

1 Kor 11,2
2 Thess 3,6

3. Hvilken rolle spiller overleveringer (traditioner) i den kristnes og i menighedens liv?

Hvornår er de gavnlige, hvornår er de det modsatte?

ApG 9,3-6;
10,9-13.34

4. Hvilken betydning havde åbenbaringen og synerne i urmenighedens liv?

Hvordan takler I spirituelle erfaringer?

2 Kor 10,5

5. Læs dette vers i forskellige oversættelser.

Hvad betyder det for håndteringen af Bibelen?

Joh 5,46-47;
7,38

6. At tro på Bibelen – at tro på Jesus.
Hvilken sammenhæng ser I mellem disse to?